

Forholdet mellom omsorgsbasert moralutvikling og tillit i nære relasjoner

Annveig Øvregård

Innlevert som hovedoppgave ved Psykologisk institutt

UNIVERSITETET I OSLO

Oktober 2009

Tittel: Forholdet mellom omsorgsbasert moralutvikling og tillit i nære relasjoner
Forfatter: Annveig Øvregård
Veileder: Eva E. Skoe

Sammendrag

Denne studien undersøkte forholdet mellom omsorgsbasert moralutvikling og tillit i nære relasjoner hos unge voksne. Nitti canadiske kvinner og menn på 26 år deltok. Omsorgsbasert moralutvikling ble målt med Skoes (1998) "The Ethic of Care Interview", og tillit i nære relasjoner ble målt med "Trust in Close Relationships Questionnaire" (Rempel, Holmes, & Zanna, 1985). Som forventet viste resultatene et positivt forhold mellom omsorgsbasert moralresonnering og tillit. Både omsorgsresonnering og tillit var positivt relatert til det å være i et forpliktet forhold. Det å være i et forpliktet forhold viste seg å være en mediator for relasjonen mellom omsorgsresonnering og tillit. I tråd med Gilligans (1982) teori skåret kvinner høyere enn menn på omsorgsbasert moralutvikling. Ingen kjønnsforskjeller ble funnet i rapportering av tillit. Funn i denne studien indikerer at en mer sofistikert forståelse av ansvar og omsorg i relasjoner er av betydning for opprettholdelse av et forpliktet romantisk forhold, som igjen er av betydning for utvikling av tillit.

Forord

Jeg ønsker å rette en stor takk til min veileder Eva Skoe. Hun har vært unnværlig i denne prosessen. Et hovedoppgaveprosjekt tar mye tid og krever stor innsats og tålmodighet. Jeg har kjent på gode og mindre gode følelser underveis, men Eva Skoes gode innspill, tilgjengelighet og støtte har vært stor hjelp under hele prosessen. Det har vært en lang, men lærerik prosess. Jeg vil takke Eva Skoe og Michael Pratt for tilgang på datamaterialet anvendt i denne studien som er innsamlet i Canada. Jeg ønsker også å rette en stor takk til min søster Christina Øvregård og min venninne Siri Gjeråker for all hjelp, gode innspill og støtte de har gitt meg under hele hovedoppgaveprosjektet. Jeg må også takke Heidi Hætta for hjelp med korrekturlesning. Til sist ønsker jeg å takke Dag Erik Eilertsen for hans hjelp med dataanalyser.

Innhold

Sammendrag	2
Forord	3
Innhold	4
Innledning	6
Omsorgsetikk	8
Moral og kjønn	8
Studier av Gilligans teori	9
Ethic of Care Interview	9
Omsorgsbasert moralutvikling	10
Kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering	12
Relasjonell tillit	13
Konseptet tillit	13
Komponentmodell om relasjonell tillit	13
Utvikling av tillit i nære relasjoner	14
Konsekvenser av tillit i etablerte forhold	17
Kjønnsforskjeller i tillit	18
Problemstillinger	18
Metode	20
Deltakere	20
Prosedyre	20
Måleinstrumenter	21
Ethic of Care Interview	21
Trust in Close Relationships Questionnaire	22

Resultater	23
Forholdet mellom omsorgsresonnering, tillit og forpliktet forhold	24
Forholdet mellom omsorgsresonnering, tillit og kjønn	26
Diskusjon.....	27
Omsorgsbasert moralutvikling, tillit og forpliktet forhold.....	27
Forholdet mellom omsorgsresonneing og kjønn.....	31
Forholdet mellom tillit og kjønn	33
Begrensinger og fremtidige studier	33
Avsluttende oppsummering.....	34
Referanser	36
Appendiks	40

Innledning

“The distinctively moral values of life begins
in the sphere of those who trust one another”

(Deutsch, 1973, s. 294).

Hensikten med denne hovedoppgaven er å undersøke forholdet mellom omsorgsbasert moralutvikling og relasjonell tillit i nære romantiske relasjoner. Både omsorgsresonnering og tillit er relasjonelle menneskelige kvaliteter og vil derfor være av betydning for romantiske nære relasjoner (Holmes & Rempel, 1989; Rempel, Holmes, & Zanna, 1985; Skoe, 1998). I tråd med dette viser studier at omsorgsresonnering og tillit har betydning for kvalitet og tilfredshet i forhold (Nosko, Tieu, Lawford, & Pratt, 2009; Skoe, 1998). Erikson (1963) hevdet at omsorg og tillit er grunnleggende for menneskets utvikling. På det første av åtte stadier i hans psykososiale utviklingsteori, er spedbarnets utfordring å etablere grunnleggende tillit. Oppnåelse av tillit skjer i samspill med en omsorgsfull og sensitiv omsorgsgiver (Erikson, 1963). Forskning har vist at erfaringer med primær omsorgsgiver har betydning for hvordan man senere i livet oppfatter sine romantiske partnere (Hazan & Shaver, 1987; Nosko et al., 2009).

Grunnleggende tillit er i følge Erikson (1963), en lært personlig karakteristikk som er viktig for alle andre aspekter av personlig utvikling. I tidlig voksenalder øker behovet for å knytte seg til en partner, samt å forplikte seg i et forhold. Det er i denne perioden Eriksons sjette stadium inntreffer, oppnåelse av intimitet versus isolasjon. Intimitet er betinget av at individet har utviklet en relativ stabil identitet (Erikson, 1963). Oppnåelse av intimitet skaper en følelse av gjensidighet gjennom omsorg for hverandre, og kan føre til vellykket etablering og opprettholdelse av nære forhold (Erikson, 1963). Det å balansere mellom egne og andres behov er et uunnværlig tema i personlige relasjoner gjennom hele livsløpet (Pratt, Skoe & Arnold, 2004). Et individ med en bedre forståelse av omsorg og ansvar viser oftere å være i stand til å ta andres perspektiv (Skoe, 2009). I parforhold kan dette være viktig for ivaretagelsen av sin partner og opprettholdelsen av forholdet. Dette kan igjen være av betydning for utvikling av tillit (Holmes & Rempel, 1989). Tillit antas å være nødvendig i etableringen og opprettholdelsen av et godt forhold (Rempel et al., 1985). Den viktigste forventningen i tillit handler om troen på at partneren er motivert for å ta ansvar og vise

omsorg. Dette antas å være et viktig mål i nære relasjoner (Rempel, 2003; Larzelere og Huston, 1980; Holmes & Rempel, 1989).

Gilligan (1982) antok at behov og ansvar i relasjoner blir oppfattet ulikt av menn og kvinner. På grunn av interaksjonen mellom biologiske og kulturelle normer, mente hun at kvinner i større grad ville verdsette opprettholdelsen av en relasjon. Gilligan hevdet også at kvinner oftere vil føle ansvar for relasjonen, og at dette har betydning for det relasjonelle selvbildet. Hun hevdet videre at kvinner i større grad definerer seg ut fra relasjoner, mens menn tenderer mot å definere seg som uavhengige.

Litteratur og studier viser at både omsorg og tillit er viktige faktorer i romantiske nære relasjoner (for eksempel Rempel et al., 1985; Holmes & Rempel, 1989; Steck, Levitan, McLane, & Kelley, 1982; Hendrick & Hendrick, 1986). Det er utført flere studier som har undersøkt forholdet mellom tillit og romantiske nære relasjoner. Det er imidlertid lite forskning på forholdet mellom omsorgsbasert moralresonnering og nære relasjoner. Denne studien har undersøkt forholdet mellom omsorgsbasert moralutvikling og relasjonell tillit, og om disse er relatert til det å være i et forpliktet forhold. Det ble også undersøkt om det var kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering og tillit. Studien er den første til å undersøke forholdet mellom omsorgsresonnering målt med The Ethic of Care Interview og tillit i nære relasjoner. Kunnskap om dette kan være av interesse for terapeutisk arbeid med par. Dette da omsorgsresonnering og tillit er egenskaper som påvirker hvordan nære romantiske partnere føler for hverandre. Disse egenskapene vil også være av betydning for hvordan par oppfatter sine samhandlinger, og hvordan dette påvirker deres atferd.

I denne oppgaven vil jeg først presentere teorier og funn fra studier av omsorgsbasert moralutvikling og relasjonell tillit, etterfulgt av problemstillinger og hypoteser. Deretter vil jeg presentere hvilke metoder som ble benyttet og resultater. Jeg avslutter oppgaven med en diskusjon av funnene i lys av sentrale teorier og forskningsresultater.

Omsorgsetikk

Moral og Kjønn

En av de mest opphetede debattene innen utviklingspsykologien har dreid seg om kjønnsforskjeller i moralsk resonnering (Wark & Krebs, 1996). Carol Gilligan (1982) hevdet at moral kan differensieres i to kjønnsrelaterte, om ikke kjønns spesifikke, moralske orienteringer: omsorgsorientering versus rettferdighetsorientering. Moralsk orientering er tendensen til å se et moralsk spørsmål fra et omsorgsorientert eller rettferdighetsorientert ståsted. Frem til slutten av 70-tallet var Kohlbergs teori om rettferdighetsbasert moralutvikling den dominerende teorien innen moralpsykologien. Kohlberg var inspirert av Piaget, som blant annet hevdet at individets forståelse av rettferdighet er fundamental for moralsk utvikling, og at moral er mindre utviklet hos jenter enn hos gutter (Gilligan, 1982). Basert på kasusstudier av gutter utviklet Kohlberg en utviklingsmodell med seks stadier av moralsk resonnering (Colby, Kohlberg, Gibbs, & Lieberman, 1983). Gilligan (1982) har kritisert Kohlbergs modell for å være lite sensitiv for kvinners syn på moral. Hun hevdet at kvinners moralvurdering, oppfatning og definisjon av moral er ulik mannens.

Basert på egne studier av kvinner, utviklet Gilligan (1982) en alternativ teori om moral, omsorgsetikken (The ethic of care). I følge denne teorien er moral knyttet til omsorg og ansvar i relasjoner. Gilligan hevdet også at denne teorien er mer representativ for kvinners moraloppfatning. Rettferdighetsetikken mente hun var mer representativ for menn. Begrunnelsen for dette var at kvinner oftere vil oppfatte et moralsk problem som et resultat av motstridende omsorgsforhold, enn som et resultat av konkurrerende rettigheter (Gilligan, 1982). Hun hevdet videre at rettferdighetsmoralen er knyttet til logikken om likhet og gjensidighet. Den underliggende logikken i omsorgsetikken er en psykologisk relasjonslogikk (Gilligan, 1982). Hun hevdet på bakgrunn av dette at kvinners moralresonnering ikke var godt nok beskrevet i Kohlbergs modell, og at den svakstilte kvinnen. Dette blant annet ved at omsorgsorientering er ansett som et lavere stadie (stadie 3) enn rettferdighetsorientering (stadie 4 eller høyere) i Kohlbergs modell. Omsorg og sensitivitet for andre er karakteristisk for Kohlbergs stadie 3. Gilligan (1982) mente det var et paradoks at kvinners omsorg og medlidenhet begrenset deres moralutvikling sett ut i fra Kohlbergs modell.

Gilligan med flere har hevdet at moralsk orientering har sitt opphav i kjønnsrelaterte ulikheter i tidlig sosialisering og varer livet ut (Gilligan, 1982; Gilligans & Wiggins, 1987).

Avgjørende for utviklingen av omsorg, er en økende forståelse av ansvar og en mer differensiert dynamikk mellom selv og andre (Gilligan, 1982). Gilligan (1982) antok at omsorgsresonnering utviklet seg i stadier på lik måte som i Kohlbergs modell. Hun hevdet imidlertid at omsorgsbasert moralutvikling gikk fra å være sentrert rundt egne behov og overlevelse, til å ivareta andres behov på bekostning av seg selv, for på det høyeste stadiet å være i stand til å ivareta både andres og egne behov (Gilligan, 1982). Gilligan videreutviklet ikke dette utviklingskonseptet av stadier i omsorgetikken, men fremhevet istedenfor konseptet av moralsk orientering (Jaffee & Hyde, 2000).

Studier av Gilligans teori

Det er funnet lite empirisk støtte for Gilligans kritikk av kjønnsforskjeller i Kohlbergs stadiemodell (Walker, 1984, 1995). Forskning på kjønnsforskjeller i moralsk orientering er imidlertid mindre konkluderende. Skoe (1998) oppsummerte funn fra forskning på moralorientering og hevdet at kvinner tenderer mot å bruke omsorgsorientering mer enn menn, men at begge kjønn til en viss grad bruker både omsorgs- og rettferdighetsorientering i moralske spørsmål. I en meta-analyse over kjønnsforskjeller i moralorientering av Jaffee og Hyde (2000) fant man at kvinner i noe større grad bruker omsorgsorientering. Menn benyttet seg oftere av rettferdighetsorientering, men tendensen var ikke like konsistent som den for kvinner. De samme forfatterne konkluderte med at selv om ulike moralorienteringer finnes, er de ikke sterkt assosiert med kjønn. Oppsummert kan det se ut som om omsorgsbasert og rettferdighetsbasert moralsk orientering er kjønnsrelatert, men ikke kjønns spesifikk slik, Gilligan foreslo.

Ethic of Care Interview

Gilligans påstand om at moral er relatert til kjønn, har ført til mye forskning på kjønnsforskjeller i moralsk orientering. Hennes antagelser om at omsorgsbasert resonnering følger spesifikke utviklingsveier, har fått mindre fokus. Eva Skoe (1993) har operasjonalisert Gilligans teori om utvikling av omsorgsresonnering. For å undersøke utviklingssekvensen av omsorgsresonnering utviklet hun "The Ethic of Care Interview" (ECI). ECI er et semi-strukturert intervju som måler hierarkiske utviklingsnivåer i omsorgsetikken, og har paralleller til Kohlbergs stadiemodell av rettferdighetsbasert moralutvikling (Skoe, 1998).

ECI inneholder fire moralske dilemmaer som angår omsorg: tre standardiserte dilemmaer i tillegg til et virkelighetsdilemma som genereres av intervjuobjektet. ECI består av tre nivåer og to overgangsnivåer (1.5 og 2.5) som involverer en progresjon i resonneringen av mer kompleks forståelse av menneskelige relasjoner, og en økende differensiering mellom selv og andre (Skoe, 1998; se også metodeseksjonen). På det første nivået er resonneringen utelukkende fokusert på egne behov (omsorg for selv). Nivå 2 fokuserer på andres behov (omsorg for andre), mens nivå 3 reflekterer en balanse mellom egne og andres behov (omsorg for selv og andre). Siden de standardiserte dilemmaene fokuserer på konflikten mellom behovet for selv og behovet for andre, er ECI et nyttig verktøy for å studere utviklingen av omsorgsbasert moralresonnering, samt potensielle kjønnsforskjeller (Skoe, 1998).

Omsorgsbasert moralutvikling

Studiene presentert under har benyttet ECI i sine undersøkelser av omsorgsresonnering. Studier har funnet støtte for at omsorgsresonneringen utvikles i faser slik som Gilligan (1982) og Skoe (1993) har antatt. To longitudinelle studier fant at omsorgsbasert moralresonnering øker med alderen fra ungdom til tidlig voksen (Juujärvi, 2006a; Pratt et al., 2004). Dette kan tyde på at i denne perioden av livet endres perspektiver på livet, seg selv og forhold, som en konsekvens av nye erfaringer og utfordringer. Studier har rapportert om moderate stabile nivåer av omsorgsresonnering over en fire-årsperiode blant middelaldrende til eldre voksne (Skoe, Pratt, Mattheews, & Curror, 1996). Oppsummert, kan funn fra disse studiene tyde på at utviklingen av omsorgsresonnering finner sted i perioden fra ungdom til tidlig voksen. Videre ser det ut til at denne utviklingen stabiliseres etter middelalder. Studier som sier noe om utviklingen av omsorgsetikk hos barn og fra perioden voksenalder til middelalder ser ut til å være fraværende. Slike studier vil være av interesse for å få en bedre forståelse av hvordan omsorgsbasert moralutvikling tar form. I tillegg til at omsorgsresonnering er positivt relatert til alder, viser studier at omsorgsresonnering også korrelerer positivt med andre utviklingssekvenser, slik som egoutvikling, identitetsutvikling og rettferdighetsresonnering (Skoe & Marcia, 1991; Skoe & Diessner, 1994; Skoe & von der Lippe, 2002). Det positive forholdet mellom ECI og ego- og identitetsutvikling, kan tyde på at personer med en mer utviklet omsorgsresonnering har en mer differensiert forståelse av selv og andre (Skoe, 2009).

Omsorgsresonnering har vist seg å være negativt korrelert med autoritær (f.eks. kaldt og grensesettende) foreldrestil og positivt korrelert med autorativ (f.eks. kjærlig og grensesettende) foreldrestil (Pratt, et al., 2004; Skoe, 1998; Skoe et al., 1996). Dette kan tyde på at de tidlige relasjonene i barndommen er viktig for utviklingen av omsorgbasert moraltenking. Studier har vist at omsorgsresonnering er av betydning for personlig og sosial tilpasning. Skoe med kolleger (1996) fant i sin studie at ECI var positivt relatert til kognitiv kompleksitet (Skoe et al., 1996). Videre har studier vist at individer med en mer utviklet omsorgsresonnering, oftere rapporterer at de bidrar med frivillig hjelpearbeid (f.eks. hjelpe eldre og syke mennesker), samt å ha flere sosiale relasjoner (Skoe et al., 1996, Skoe, 1998). Disse funnene indikerer også at ECI er positivt relatert til prososial atferd. Videre kan funnene indikere at personer med en mer utviklet omsorgsresonnering generelt har flere egenskaper som er relevant for sosial samhandling. Dette kan sees i sammenheng funn som viser at personer med høyere nivåer av omsorgsresonnering verdsetter ærlighet mer enn de med lavere nivåer (Skoe, 1998).

Ulike aspekter ved empati viser seg å være av betydning for omsorgsresonnering. I sin studie fant Skoe (2009) at empatisk perspektivtakning og omsorgsresonnering var positivt relatert til hverandre. Empatisk perspektivtakning er evnen til å sette seg inn i en annens situasjon. Personlig ubehag (personal distress) viste seg å være negativt relatert til ECI. Personlig ubehag referer til et individs tendens til å føle angst og ubehag i nærvær av andres lidelser. Disse funnene tyder på at personer med mer utviklet omsorgsresonnering viser en bedre evne til å se verden fra andre personers ståsted. Videre ser ut til å være mindre engstelige og selvfokusert. (Skoe, 2009). Muligens kan disse funnene forklares ut fra antagelser om at perspektivtakning er en underliggende komponent i vurderingen av omsorgsbehovet for selv og andre (Skoe et al., 1996). Oppsummert ser det ut til at utvikling av omsorgsresonnering kan være av betydning for egen og andres velvære. Dette blant annet da personer med høyere nivåer av omsorgsresonnering ser ut til å ha en bedre forståelse av seg selv og andre. Videre kan dette tyde på at de har en bedre forståelse av hvilke konsekvenser egne handlinger kan ha for seg selv, andre og fellesskapet. Dette kan støttes av funn som viser at individer med en mer utviklet omsorgsresonnering vil være i bedre stand til å møte utfordrende livshendelser og mellommenneskelige konflikter (Skoe, 1998).

Kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering

Kjønnsforskjeller i omsorgsbasert moralutvikling ser ut til å variere med ulike aldersgrupper og kulturer. I en studie av eldre barn i Canada, viste resultatene at jenter skåret høyere enn gutter på ECI, og at flere jenter enn gutter genererte relasjonelle virkelighetsdilemmaer (Skoe & Gooden, 1993). Skoe med kollegaer (1999) repliserte studien i et norsk utvalg på samme alder, hvor de ikke fant noen kjønnsforskjeller. Det ble foreslått at dette kunne være et resultat av at tradisjonelle kjønnsrollestereotyper, f.eks., ved oppdragelse av kvinner som omsorgsytere, står sterkere i Nord Amerika enn i Norge (Skoe et al, 1999).

Det er ikke funnet kjønnsforskjeller i omsorgsbasert resonnering i studentpopulasjoner (f.eks., Skoe & Diessner, 1994; Söchting, Skoe, & Marcia, 1994; Vikan, Camino, & Biaggio, 2005; Pratt et al., 2004). I studier av middelaldrende til eldre voksne, har man derimot funnet at kvinner skåret signifikant høyere enn menn på ECI (Skoe et al., 1996). Skoe (1998) foreslo at resultatet kan være en konsekvens av at eldre kvinner tradisjonelt har blitt sosialisert til å være omsorgfulle og ta vare på andre, mens dette ikke er tilfelle for yngre kohorter. Videre foreslo hun at kjønnsforskjeller blant studenter muligens er mer subtile og komplekse enn hos eldre personer. Kjønnsforskjellene i de to aldersgruppene kan imidlertid også forklares ut fra at gruppene befinner seg på ulike stadier i livsløpet, og dermed ikke er en kohorteffekt som sådan (Skoe, 1998). Studier av omsorgsresonnering på ikke-studerende unge voksne ser imidlertid ut til å mangle. Slike studier kan være nyttig for å få et mer nyansert bilde av hvorfor kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering uteblir hos enkelte grupper og er til stede i andre grupper.

Kjønnsforskjeller i utviklingen av omsorgsresonnering ser ut til å være kompleks. Imidlertid kan det se ut til at omsorgsetikken er av større betydning for kvinner enn for menn. Studier har vist at kvinner generer signifikant flere personlige og relasjonelle dilemmaer enn menn, mens menn oftere genererer upersonlige, ikke relasjonelle dilemmaer (Skoe et al., 1996; Skoe & Diessner, 1994; Juujärvi, 2006b). Muligens kan dette tyde på at relasjoner er av større betydning for kvinner enn for menn, slik Gilligan antok. Dette kan imidlertid støttes av funn som viser at omsorgsbasert moral er viktigere for kvinners identitet enn for menn (Skoe & Diessner, 1994). I den samme studien viste de seg også at omsorgsresonnering er sterkere relatert til kvinners identitet enn rettferdighetsresonnering. Omsorgsresonnering ser også ut til å være av betydning for kvinners oppfattelse av kvalitet i relasjoner. Dette da kvinner med

høyere nivåer av ECI oftere rapporterer å være tilfreds i sine ekteskap (Skoe et al., 1996). Oppsummert tyder disse funnene på at omsorgsetikken er av større betydning for kvinners personlighetsutvikling og identitet, enn hva som er tilfelle for menn. Disse funnene kan støtte Gilligans påstand om at omsorgsetikken er spesielt relevant for kvinners selvforståelse.

Relasjonell tillit

Konseptet tillit

I den tidlige forskningen ble tillitsbegrepet brukt i vid forstand, som tillit til mennesker generelt, ofte referert til som global tillit (Couch & Jones, 1997). Tillit ble forstått som et relativt stabilt trekk hos individet (Erikson, 1963; Rotter, 1967). Nyere tilnærminger har fokusert på tillit i en spesifikk relasjon, såkalt relasjonell tillit (relationship trust) (for eksempel Larzelere & Huston 1980; Rempel et al., 1985; Holmes & Rempel, 1989). Relasjonell tillit skiller seg fra det tradisjonelle idealet av global tillit, i det den fokuserer på en spesiell partner et individ har et viktig forhold til (Holmes, 1991; Holmes & Rempel, 1989). Studier har også vist at forsøk på å predikere tillit i spesifikke nære relasjoner med målinger for global tillit er mindre vellykket (Johnson-George & Swamp, 1982; Larzelere & Huston, 1980).

Relasjonell tillit (heretter referert til som tillit) handler om forventninger til at partneren vil være omsorgs- og tillitsfull, og respondere på individets behov, nå og i fremtiden (Larzelere & Huston, 1980; Rempel et al., 1985; Holmes & Rempel, 1989). Med andre ord, kan graden av tillit knyttes til individets følelse av trygghet til partnerens omsorgsevne og forholdets styrke (Rempel et al., 1985). Rempel (2003) hevder at tillit reflekterer en intellektuell sannsynlighetsvurdering om at partneren vil handle som forventet, samt en emosjonell erfaring som har bekreftet partnerens atferd og motiver. Selv om tillit ser ut til å være en relativt stabil egenskap hos individet, er det likevel en dynamisk prosess hvor omgivelser og erfaringer spiller inn (Rempel, 2003).

Komponentmodell om relasjonell tillit

Rempel med kolleger (1985) utviklet en modell om tillit i nære relasjoner. De antok at tillit utvikles med forholdet og tidligere erfaringer. Modellen består av tre komponenter av tillit som er hierarkisk organisert, ved at de følger en utviklingsprogresjon i forholdet.

Sentralt for utviklingen av tillit er partnerens atferd, individets attribusjon og tolking av denne attribusjonen.

Den første tillitskomponenten er forutsigbarhet (predictability), som refererer til forventinger om spesifikke atferdsmønstre hos partneren. Slike forventinger er påvirket av flere faktorer, inkludert erfaringer i forholdet, konsistent atferd hos partneren, og stabilt sosialt miljø (Rempel et al., 1985). Forutsigbarhet antas å ha størst betydning for tillit tidlig i et forhold. Fokuset for vurdering av partnerens tillit endres med utvikling av forholdet. Vurderingen går fra å basere seg på spesifikk atferd, til en evaluering av kvaliteter og karakteristikk attribuert til partneren (Rempel et al., 1985). Pålitelighet (dependability) er den andre tillitskomponenten. Pålitelighet referer til troen på at partneren vil være ærlig, pålitelig og velvillig (Rempel et al., 1985). Dette er spesielt betydningsfullt når hendelser som involverer personlig sårbarhet og interessekonflikter oppstår. I slike tilfeller vil partnerens handlinger bli vurdert som representative for personens verdier, mål og motiver (Rempel et al., 1985; Holmes & Rempel, 1989). Tiltro (faith) er den tredje komponenten i modellen, og den mest sentrale (Rempel et al., 1985). Tiltro referer til en overbevisning om at partneren vil være indre motivert for å handle på en kjærlig og omsorgsfull måte i fremtiden. Dette fører til en emosjonell trygghet hos individet (Rempel et al., 1985). Tiltro er positivt relatert til både forutsigbarhet og pålitelighet, da tidligere hendelser legger et viktig grunnlag for generalisering til fremtidige situasjoner (Rempel et al., 1985).

Rempel med kolleger (1985) utførte en studie med par. I den forbindelse utviklet de et selv-rapporteringsskjema, kalt "Trust in Close Relationships Questionnaire" (TIR), for å måle tillit. Resultatene fra deres studie viste at de tre komponentene representerte ulike og koherente dimensjoner som støttet modellen. Samtlige tre komponenter var signifikant positivt relatert til hverandre. I den samme studien fant man at tillit samvarierte positivt med kjærlighet og motivasjon.

Utvikling av tillit i nære relasjoner

Hvis tillit utvikler seg med forholdet, hvordan kan denne utviklingen ta form? Det finnes flere studier som har sett på hvordan tillit utvikles og opprettholdes i nære romantiske relasjoner. Studiene jeg viser til her har anvendt totalskåren av TIR eller reviderte utgaver av TIR.

Det viser seg at tidligere tilknytningserfaringer til foreldre er av betydning for tillit hos unge voksne. Høyere nivåer av tillit har vist seg å være relatert til sikker tilknytning, mens lavere nivåer av tillit er relatert til usikker tilknytning (Nosko et al., 2009; Keelan, Dion, & Dion, 1994). Disse funnene kan støtte Eriksons (1963) teori om at grunnleggende tillit er av betydning for oppnåelse av intimitet.

Et individs tillit utvikles ved at partneren viser omsorg ovenfor individet (Rempel et al., 1985). Dette innebærer at partneren er motivert for å moderere egne behov for å ivareta individets behov, selv om dette kan være i strid med partnerens egne preferanser (Holmes, 1981; Rempel et al., 1985). Til støtte for denne teorien har studier vist at individets tillit fremmes når partneren handler pro-relasjonelt (Wieselquist, Rusbult, Foster, & Agnew, 1999). Pro-relasjonelle handlinger er motivert av et ønske om å ivareta partnerens eller felles interesse i størst mulig grad. Slik sett ser det ut som at utvikling av et individs tillit ikke nødvendigvis innebærer at partneren har ofret personlig velvære for å tilfredsstille individet, slik for eksempel Rempel med kolleger (1985) har hevdet.

Holmes og Rempel (1989) foreslo at tillit utvikler seg i henhold til sosiale utvekslingsprinsipper (social exchange). Dette skjer ved at partnerne i økende grad begynner å stole på hverandre gjennom en transaksjon, der den ene partnerens tillit har positiv påvirkning på utviklingen av den andres tillit. De antok videre at økende grad av tillit styrker forholdet. Andre studier har vist at tillit ikke nødvendigvis kun utvikles ved å observere partnerens atferd alene. Zak, Gold, Ryckman, og Lenney (1998) fant i sin studie at egen tillitsfremmende atferd predikerte høyere tillitsnivåer, både hos seg selv og partneren. Videre fant de støtte for at tillit kan påvirke bevissthet på egne handlinger. De foreslo at dette skjer som en konsekvens av at man oppfatter seg selv som en tillitsfull person, og slik sett oftere vil handle i tråd med dette. Dette kan videre føre til at man bli mer tillitsfull. Disse funnene kan tyde på at både observasjon av seg selv og sin partner som omsorgsfull kan fremme tillit. I den samme studien så det ut til at det å være orientert mot fellesskapet i forholdet fremmer både partnerens og egen tillit (Zak et al., 1998). Dette ser ut til å stemme overens med funn fra Wieselquist med kolleger (1999). Det er også hevdet at læring angående tillit kun kan skje i møte med konflikter i forholdet, eller når det er mulighet for at en partner kan handle på uærlig vis (Rempel et al., 1985; Holmes & Rempel, 1989). Slike situasjoner og hendelser blir brukt som informasjon om partnerens atferd og motiver. Positive erfaringer med

konfliktløsning brukes som bevis for at partneren er omsorgsfull, har tilpasset seg og forpliktet seg til partneren og forholdet. Dette kan igjen styrke tilliten (Holmes & Rempel, 1989; Rempel, 2003).

Til støtte for Rempel og kollegers (1985) antagelse om at tillit utvikles med forholdet, viser det seg at tillit er positivt relatert til langvarige, stabile forhold (Couch & Jones, 1997). Dette kan sees i sammenheng med funn fra studier av Wieselquist og kolleger (1999). Denne forskergruppen utførte to longitudinelle studier med kjærestepar (dating couple) og ektepar for å undersøke endringer av tillit. Funnene viste at langvarige forhold forsterker partnernes avhengighet og forpliktelse til forholdet. De antok at det å føle seg forpliktet i en relasjon indikerer at individet er langtidsorientert i forholdet. Dette inkluderer følelsen av psykologisk tilknytning og et ønske om å holde på forholdet. Videre viste funn fra studiene at individers tillit økte når de følte seg forpliktet ovenfor sine partnere. I begge studiene fant de støtte for at avhengighet til forholdet fremmet forpliktelse, som igjen fremmet pro-relasjonelle handlinger. Pro-relasjonelle handlinger viste seg å fremme tillit, som tidligere nevnt. Forfatterne antok at dette indikerer at tillit er et implisitt mål på styrken av partnerens forpliktelse. De konkluderte med at dette mønsteret kan skyldes at partnerne er gjensidig avhengig av hverandre. Dette antok de førte til en felles syklisk vekst hvor partnernes atferd og motiver blir gjensidig gjengjeldt. I følge resultatene fra denne studien kan det tenkes at tillit ikke er positivt relatert til lengden av forholdet per se, men til andre variabler som i seg selv fremmer tillit og øker kvaliteten på forholdet slik at man ønsker å holde på forholdet. En slik antagelse kan støttes av funn fra studier som viser at tillitsfulle mennesker i større grad rapporterer om god kvalitet i forholdet (Nosko et. al., 2009). Muligens kan dette sees i sammenheng med andre funn fra den samme studien, som viste at tillit også var positivt relatert til intimitet, respekt og lojalitet for partneren. Andre studier har funnet støtte for at forpliktelse og tillit fremmer glede og kjærlighet (Sieffge-Krenke, Shulman, Klessinger, 2001). Slik sett kan tillit se ut til å være av betydning for gode opplevelser og egenskaper i et forhold. Dette i seg selv kan være assosiert med det å oppfatte at forholdet er av god kvalitet, som igjen virker motiverende for å holde på forholdet.

Studier viser at tillitsnivået har betydning for hvordan man oppfatter og tolker partnerens atferd og motiver. Slik sett kan tillit fungere som et "filter" for hvordan hendelser i forholdet og partnerens motiver oppfattes, tolkes og rapporteres (Rempel et al., 1985; Holmes

& Rempel, 1989; Rempel, Ross, & Holmes, 2001; Nosko et al., 2009). Rempel med kolleger (2001) har antatt at denne "filter-effekten" kan føre relativt stabile tillitsnivåer over tid.

Konsekvenser av tillit i etablerte forhold

Hvilke konsekvenser ulike nivåer av tillit har i nære relasjoner er nylig blitt tema for forskning (Rempel, 2003). Analyser av romantisk kjærlighet viser at par i stor grad fokuserer på spørsmål som angår gjensidig omsorg (Holmes & Rempel, 1989). Individer med høy tillit viser seg å føle seg sikre på at partneren vil fortsette å vise omsorg og respondere på deres behov (Rempel et al., 2001). Det viser seg også at de anser partnerens atferd og motiver som signifikant mer positiv, enn hva individer med middels og lav tillit gjør (Holmes & Rempel, 1989). Videre er det funnet støtte for at tillitsfulle individer tenderer mot å fremme positive aspekter og forklaringer ved forholdet, i motsetning til mistroiske individer (Holmes & Rempel, 1989; Rempel et al., 2001). Selv i møte med hendelser som kan utfordre deres overbevisning, slik som negative hendelser konflikter eller uenigheter, vil personer med høy tillit oftere stole på partneres motiver (Rempel, 2003; Holmes og Rempel, 1989). Individer med høy tillit ser også ut til å vurdere hendelser ut fra en lengre tidsperiode, enn individer med lavere tillitsnivåer (Holmes & Rempel, 1989; Holmes, 1991). Dette antas å ha en stabiliseringseffekt på individets persepsjon, ved at det blir gitt rom for å reflektere over konsekvensen av en handling over et lengre tidsrom (Holmes & Rempel, 1989; Holmes, 1991). Dette har muligens en effekt på hvordan man faktisk handler. Individer med høy tillit ser ofte på negative hendelser som mindre betydningsfullt for forholdet, og som uheldige isolerte hendelser (Rempel et al., 2001).

Dersom følelsen av tillit svekkes over tid, antas det at man vil komme til et punkt hvor man ikke lenger forventer at partneren vil være omsorgsfull (Rempel 2003). Individer med lavere nivåer av tillit tenderer mot å undervurdere viktigheten av hendelser som kan fremme deres håp (Rempel 2003). For å unngå å bli ytterligere såret trekker partnerne seg emosjonelt tilbake i forholdet (Holmes & Rempel, 1989; Holmes et. al., 2001). I forhold preget av lav tillit er det ofte en historie med brutte løfter, umøtte forventinger, og emosjonelle skuffelser (Rempel, 2003).

Kjønnsforskjeller i tillit

Det ser ut til å være få studier som har undersøkt kjønnsforskjeller i tillit. Når det gjelder kjønnsforskjeller i rapportert tillit, viser studier ulike resultater. Rempel med kolleger (1985) fant at i sin studie en sterk positiv korrelasjon mellom alle tre tillitskomponentene for kvinner, men ikke for menn. Dette kan tyde på at tillitskomponentene opptrer relativt uavhengige av hverandre for menn, men ikke for kvinner. Forfatterne foreslo at funnene kan tyde på at kvinner er mer pragmatisk orientert i forhold enn hva menn er, og at kvinner tilsynelatende har et mer integrert syn på tillit. De antok at kvinner ikke kun baserer tillit på følelser (tiltro), men også på attribusjoner av partnerens karakter (pålitelighet), og av stabile atferdsbevis (forutsigbarhet). Videre foreslo de at menn har et mindre behov for et slik integrert syn. Dette da de anså menn som mer romantisk orientert i forholdet, og derfor kan isolere tiltro, pålitelighet og forutsigbarhet fra hverandre. Studier av studenter har vist at kvinner rapporterte høyere tillit til sine partnere, enn menn (Couch & Jones, 1997). En begrensning ved denne studien kan være at det kun var tillitskomponenten tiltro som ble anvendt for å vurdere tillit. Studier av par har ikke funnet kjønnsforskjeller i tillit (Wieselquist et al., 1999). Forfatterne antok at dette kan være en konsekvens av at forholdene var preget av gjensidighet.

Problemstillinger

Jeg skal i denne studien undersøke forholdet mellom omsorgsbasert moralutvikling og relasjonell tillit i romantiske forhold. For at et godt og trygt forhold skal etableres og opprettholdes, er tilstedeværelse av omsorg og tillit nødvendig (f. eks., Rempel et al., 1985; Holmes & Rempel, 1989). Videre indikerer antagelser og funn fra studier at en omsorgsfull partner fremmer tillit (f. eks., Rempel et al., 1985, Wieselquist et al., 1999). Det er nærliggende å anta at omsorgsresonnering vil være av betydning for omsorgsatferd. Jeg antar at et individs forståelse av ansvar og omsorg i relasjoner vil være av betydning for opprettholdelse av forhold, og utvikling av tillit. Dette kan indikere at et individ som er interessert i å ivareta partnerens behov (ECI Nivå 2 og høyere), vil være i bedre stand til å opprettholde et forpliktet forhold og fremme tillit. Det er hevdet at tillit er et implisitt mål på graden av partnerens forpliktelse (Wieselquist et al., 1999). Høyere nivåer av tillit er også relatert til god kvalitet i forhold (Nosko, et al., 2009). Det er rimelig å anta at et forhold hvor

partnerne har evne til å ta forstå og ivareta hverandres behov er forbundet med et godt forhold. Med utgangspunkt i de presenterte teorier og empiri er mine første to hypoteser som følgende:

1. Det vil være et positivt forhold mellom omsorgsresonnering og relasjonell tillit for både kvinner og menn. Det vil dermed forventes å kunne påvises en positiv korrelasjon mellom ECI og TIR.
2. Både omsorgsresonnering og tillit vil være positivt korrelert til det å være i et forpliktet forhold for både kvinner og menn. I de foreliggende data antas det å kunne påvises en korrelasjon mellom ECI og TIR og det å være i et forpliktet forhold.

Når det gjelder kjønn og syn på relasjoner har Gilligan (1982) hevdet at opprettholdelsen av relasjoner er viktigere for kvinner enn for menn. Hun antok også at kvinners selvforståelse baserer seg mer på deres relasjoner til andre, enn hva som er tilfelle for menn. Videre anså hun omsorgsetikken som mer representativ for kvinner, da de i større grad enn menn er opptatt av ansvar og omsorg i relasjoner. Når det gjelder studier av studenter har man ikke funnet kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering (f.eks., Skoe & Diessner, 1994; Söchting et al., 1994). Selv om deltakerne i denne studien tilhører samme aldersgruppe som den overnevnte studentpopulasjonen, antar jeg likevel at kvinnene i denne studien vil skåre høyere på ECI enn menn. Dette da majoriteten av deltakerne i denne studien er i arbeid og noen er foreldre. Dette er likhetstrekk med deltakerne i studien til Skoe med kolleger (1996), hvor man fant kjønnsforskjeller på ECI. Det er antatt at familieliv og foreldreansvar kan føre til en mer kjønnsrolle-stereotyp moralresonnering (Pratt, Golding, Hunter, & Sampson, 1988).

Når det gjelder studier av samvariasjonen mellom kjønn og tillit viser studier sprikende resultater. Det er antatt at relasjoner er av spesiell betydning for kvinner og at kvinner har et mer integrert syn på tillit, samt er mer pragmatiske i forhold (Gilligan, 1982; Rempel et al., 1985). En studie har vist at kvinner rapporterer om mer tillit til sine partnere enn menn (Couch og Jones, 1997). I henhold til dette funnet og antagelsen til Gilligan og Rempel med kolleger, kan det tyde på at kvinner i denne studien vil rapportere høyere grad av tillit til sine partnere enn menn. Mine siste to hypoteser er som følgende:

3. Kvinner vil skåre høyere enn menn på ECI.
4. Kvinner vil skåre høyere enn menn på TIR.

Metode

Deltakere

Nitti personer deltok i studien, 63 kvinner og 27 menn. Deltakernes gjennomsnittsalder var 26.4 år ($SA = 0.81$). Deltakerne var hovedsaklig hvite ungdommer født i Canada (89%) fra engelsktalende hjem (86%). Omtrent 19% av deltakerne jobbet deltid, 73% jobbet fulltid, mens omtrent 24% av deltakerne studerte. Nittiåtte prosent hadde fullført videregående skole og 76% hadde fullført høyskole (college) eller universitetsutdanning. Omtrent 14% av deltakerne var foreldre og nærmere 72 % rapporterte at de var i et forpliktet romantisk forhold. For de som var i et forpliktet forhold varierte lengden på forholdet fra 3 måneder til 12 år, med et gjennomsnitt på 4.48 år

Denne studien er basert på en longitudinell studie som pågikk over en periode på ni år. Første gang deltakerne ble vurdert var gjennomsnittsalderen 17.4 år ($SA = .80$). Oppfølgingsstudier ble gjort da respondentene var 19, 23 og 26 år (Dumas, Lawford, Tieu, & Pratt, 2009). Deltakerne ble frivillig rekruttert fra 16 videregående skoler (high schools) i Canada. Det opprinnelige utvalget besto av 896 ungdommer (544 jenter, 352 gutter). Sammenlignet med deltakere som droppet ut versus de som forble i studien til 26 år er det ikke funnet noen forskjeller i målinger som ble gjort da de var 17 år gamle med hensyn til emosjonell tilpassing, kjønn, oppfattelse av barneoppdragelsen eller gjennomsnittskarakterer fra videregående skole (Dumas et al., 2009). Datamaterialet anvendt i denne studien er fra den siste undersøkelsen og omfattet 100 deltakere (68 kvinner og 32 menn). For 10 av deltakerne forelå det mangelfulle data på ECI eller TIR og disse ble derfor ekskludert fra datamaterialet anvendt i den foreliggende studien.

Prosedyre

Deltakerne ble kontaktet over telefon og spurt om de kunne delta i en ny undersøkelse. I tillegg til å gjennomføre en omfattende undersøkelse basert på egenrapport ved spørreskjema ble disse bedt om å møte forskeren på universitet i Ontario for å gjennomføre et personlig intervju. For de som ikke kunne møte på universitetet eller bli intervjuet på annen tilgjengelig måte, gjennomført forskeren intervjuet over telefon mens spørreskjemaene ble oversendt med e-post.

Under intervjujesjonen fikk deltakerne presentert etiske dilemmaer og svarte på spørsmål tilknyttet disse. Videre ble de bedt om å fortelle om et dilemma de selv hadde opplevd. Etter intervjuet fullførte de en rekke selvrapporteringsskjemaer som også inkluderte et instrument for kartlegging av tillit i nære relasjoner. Hver undersøkelse tok rundt 1.5 til 2 timer. Alle deltakerne mottok 50 dollar i honorar.

Måleinstrumenter

Kun instrumenter benyttet i denne studien presenteres her - det vil si ECI og TIR.

Ethic of Care Interview. Omsorgsbasert moralsk resonering ble målt med The Ethic of Care Interview (ECI, Skoe, 1993, 1998). Intervjuet består opprinnelig av fire dilemmaer som administreres i et strukturert intervju format. I tillegg til tre standardiserte mellommenneskelige dilemmaer, består intervjuet av et virkelighetsdilemma generert av deltakeren. I denne studien ble kun tre av de fire dilemmaer i ECI anvendt (se appendiks A). Disse tre var: virkelighetsdilemmaet, en ikke planlagt graviditet (Lisa/Derek dilemma) og omsorg for foreldre (Kristine/Chris dilemmaet). Menn får presentert en mannlig protagonist og kvinner en kvinnelig protagonist (Skoe, 1993).

Intervjuene ble tatt opp på lydbånd, transkribert og svarene ble skåret i henhold til manualen for The Ethic of Care Interview (Skoe, 1993). Denne inneholder beskrivelser i overensstemmelse med Gilligans (1982) teori og eksempler på svar for de ulike nivåene av omsorgsetikken. Under vil jeg presentere en beskrivelse av de ulike nivåene i ECI. Nivåene reflekterer en utviklingsprogresjon i forståelsen av mellommenneskelige relasjoner og en økende differensiering mellom selv og andre.

Nivå 1 som er det laveste nivået er basert på overlevelse (omsorg for seg selv). Dette perspektivet er karakterisert ved å beskytte seg selv for å forsikre seg egen lykke og for å unngå å bli såret. Personens bekymring er pragmatisk, og hva personen "bør" gjøre er uddifferensiert fra hva personen "vil" gjøre. På dette nivået er det ikke noen form for overveielse av abstrakte etiske verdier eller prinsipper, og personene viser lite, hvis noe, omsorg for andre personer.

Nivå 1.5 er overgangen fra selv-omsorg til ansvar – noe som innebærer tilknytning eller tilhørighet til andre. Dette reflekterer en ny forståelse av tilhørighet mellom selv og andre, som fører til et skifte fra egoisme til ansvarlighet. Overlevelse for en selv er fortsatt hovedmålet selv om det foreligger en økende bevissthet for andres behov.

Nivå 2 vedrører konvensjonen av godhet og omsorg for andre. Dette perspektivet er karakterisert av et sterkt fokus på ansvar. Personen har tilpasset seg samfunnets verdier hvor "rett" er definert av andre (for eksempel foreldre, kirken eller samfunnet). "God" på sin side er likestilt med selv-oppofrende omsorg for andre. Personen føler seg ansvarlig for andres handlinger. Dette fører til at andre ofte blir hjulpet på bekostning av en selv.

Nivå 2,5 er overgangen fra en konvensjonell til et mer reflektert omsorgsperspektiv, som markerer et skifte fra godhet til sannhet i relasjoner. Revurderinger av relasjonen mellom selv og andre oppstår som en følge av at personen stiller spørsmålstegn ved at "godhet" må innebære et ansvar for andre på bekostning av en selv. Dette fører til at personen begynner å vurdere om det er mulig å vise ansvar for både seg selv og andre samtidig, og på denne måten vise omsorg for andre uten å skade seg selv. På dette nivået er omsorg og ansvar blitt mer nyansert.

Nivå 3 representerer full oppnåelse av omsorgsetikk. Omsorg på dette stadiet inkluderer både selv og andre. Perspektivet er fokusert på dynamikken i relasjoner. Dette ved at spenningen mellom egoisme og ansvar balanseres gjennom en ny forståelse av sammenkoblingen mellom selv og andre. Det er nå oppstått en balanse i moralske hensyn mellom selv og andre, hvor begge er inkludert i omsorgen.

Totalskåren på ECI er beregnet som summen av skårer for de tre dilemmaer og kan variere fra 3 til 9 for hver deltaker. På bakgrunn av totalskåren blir deltakerens omsorgsresonnering klassifisert i et av fem nivåer (for mer informasjon, se Skoe, 1998). To uavhengige forskere skåret et tilfeldig utvalg bestående av 19 ECI-protokoller. Korrelasjonene (Pearson's r) mellom de to forskernes skårer var .79 for total skåren på ECI og varierte fra .60 til .83 for de tre ECI-dilemmaene. Alle disse korrelasjonene var statistisk signifikante ($p < .001$). Skårene for de tre ECI dilemmaene var høyt korrelerte (Pearson's r varierende fra .81 til .85) og korrelasjonene mellom de tre dilemmaene og totalskåren varierte fra .94 til .95. Cronbach's alpha for de tre dilemmaene var i denne studien .94. Disse resultatene er i overensstemmelse med tidligere estimater av reliabilitet og mål for indre konsistens for ECI (f.eks., Skoe, 1998).

Trust in Close Relationships Questionnaire. Tillit i nære relasjoner ble målt med Trust in Close Relationships Questionnaire (TIR; Rempel et al., 1985). Måleinstrumentet er et selvrapporteringskjema bestående av 26 påstander relatert til individers tillit til sin partner i

et spesielt romantisk forhold (se appendiks B). Hver påstand representerer en av de tre teoretiske tillitskomponentene; forutsigbarhet, pålitelighet og tiltro. Deltakerne fikk følgende instruks før de svarte på testen ”Fokuser på et forhold med en romantisk partner eller ektefelle. Hvis du på nåværende tidspunkt ikke har en romantisk partner eller ektefelle, vær vennlig og fullfør testen basert på den personen som du hadde det nærmeste forholdet til”. Videre svarte de i henhold til en 7 punktskala som går fra -3 (”meget uenig”), gjennom 0 (nøytral), til +3 (”meget enig”).

Spørsmål i testen vedrørende forutsigbarhet tar for seg konsistensen og stabiliteten av partnerens spesifikke atferd basert på tidligere erfaringer. Spørsmål som måler pålitelighet er rettet mot ulike kvaliteter hos partneren - kvaliteter som sikrer tillit i møte med risiko og potensiell skade (f.eks. ærlighet). Spørsmål konstruert for å måle tiltro er sentrert rundt følelsen av tillit til forholdet, forventninger til partnerens ansvarlighet og partnerens omsorg i møte med en usikker fremtid (Rempel et al., 1985). Slik sett måler instrumentet personers oppfatning av deres partners forutsigbarhet, pålitelighet og ansvarlighet i henhold til deres behov og deres tillit til forholdet i fremtiden. Totalskåren kan variere fra 26 til 182 poeng. Reliabiliteten til totalskåren estimert ved Cronbach’s alpha var tilfredsstillende ($\alpha = .88$).

Resultater

Alle statistiske tester og rapporterte p-verdier er basert på to-halede tester. Totalskårer for ECI og TIR er anvendt i analysene. Kjønn var signifikant positivt relatert til varigheten på forholdet; kvinner var i forhold med en lengre varighet enn menn. Kvinner hadde signifikant lengre utdanning enn menn, og flere kvinner (79.4%) enn menn (55.6%) var i et forpliktet forhold. Utdanning, om deltakerne studerte eller arbeidet, varigheten på forholdet og foreldrerolle var ikke signifikant relatert til ECI eller TIR. Disse variablene ble derfor ikke inkludert i videre analyser.

For å undersøke om samvariasjonene mellom variablene ECI, TIR og forpliktet forhold var de samme for begge kjønn, ble korrelasjoner mellom disse beregnet separat for menn og kvinner. Disse resultatene viste seg svært like og pekte i samme retning som resultatene hvor analysene ble foretatt for begge kjønn samlet. På grunn av dette og fordi

antall menn i undersøkelsen var forholdsvis lavt ($n = 27$) vil kun funn fra korrelasjonsanalysen kombinert for begge kjønn bli rapportert.

Gjennomsnitt og standardavvik for ECI og TIR er presentert i tabell 1 og samvariasjonen mellom variablene som inngår i analysene beregnet ved Pearson's korrelasjoner er presentert i tabell 2.

Tabell 1

Gjennomsnittlige skårer og standardavvik for ECI og TIR

	G	Sa
Ethic of Care Interview (ECI)	5.98	1.08
Trust In close Relationships (TIR)	121.61	18.71
n	90	

Tabell 2

Samvariasjonen mellom alle observerte variabler (Pearson's r)

	ECI	TIR	Forhold	Kjønn
Ethic of Care Interview (ECI)	1	0.30**	0.28**	0.23*
Trust In close Relationships (TIR)	0.30**	1	0.46**	0.18
I et forpliktet forhold	0.28**	0.46**	1	0.24*
Kjønn	0.23*	0.18	0.24*	1

* $p < .05$, ** $p < .01$.

Forholdet mellom omsorgsresonnering, tillit og forpliktet forhold.

Bivariat korrelasjonsanalyse ble utført for å undersøke forholdet mellom omsorgsresonnering, tillit, forpliktet forhold og kjønn. Både ECI og TIR var statistisk signifikant korrelerte med det å være i et forpliktet forhold (se tabell 2). De som var i et forpliktet forhold hadde høyere gjennomsnittlige skåre både på ECI og TIR (se tabell 3).

Tabell 3

Sammenhengen mellom ECI, TIR og det å være i et forpliktet forhold (gjennomsnittlige skårer)

	Forpliktet forhold			
	Nei		Ja	
	G	Sa	G	Sa
ECI	5.49	0.95	6.17	1.07
TIR	107.80	17.21	126.92	16.50
n	25		65	

ECI = Ethic of Care Interview

TIR = Trust in Close Relationships Questionnaire

Da kjønn korrelerte positivt med både ECI og forpliktet forhold ble det også utført en partiell korrelasjonsanalyse hvor det ble kontrollert for kjønn.

Tabell 4

Partielle korrelasjoner mellom ECI, TIR og det å være i et forpliktet forhold kontrollert for kjønn

	ECI	TIR	Forhold
Ethic of Care Interview (ECI)	1	0.27*	0.24*
Trust In close Relationships (TIR)	0.27*	1	0.44**
I et forpliktet forhold	0.24*	0.44**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$.

Som vist i tabell 2 var det en signifikant positiv korrelasjon mellom ECI og TIR. Forhold var signifikant positivt korrelert med både ECI og TIR. Videre viste resultatene fra den partielle korrelasjonsanalysen (se tabell 4) at korrelasjonen mellom ECI og TIR var til stede etter kontroll for kjønn. Dette er i samsvar med hypotese en. Videre var korrelasjonene mellom ECI og forhold, samt TIR og forhold til stede når kjønn var kontrollert. Disse resultatene er i overensstemmelse med antagelsene i hypotese to.

ECI ble i denne studien også benyttet som en kvalitativ variabel ved at respondentene ble inndelt i nivåer basert på ECI-totalskåren. For å nærmere undersøke sammenhengen mellom ECI og forpliktet forhold ble denne kvalitative nivå-variabelen krysstabulert med det å være i et forpliktet forhold. Resultatene er presentert i tabell 5.

Tabell 5

Sammenhengen mellom ECI nivå og det å være i et forpliktet forhold

		Forpliktet forhold			
		Ja		Nei	
ECI	1.5	56.0 %	14	44.0 %	11
Nivå	2	71.4 %	30	28.6 %	12
	2.5	91.3 %	21	8.7 %	2

ECI = Ethic of Care Interview

Resultatene viste at ingen av deltakerne befant seg på ECI-nivåene en eller tre. Nesten halvparten av deltakerne befant seg på nivå to. Av de resterende deltakerne var det omtrent like mange som befant seg på nivå 1.5 som på nivå 2.5. Som det fremgår av tabell 5 var det et monotont økende forhold mellom ECI-nivå og det å være i et forpliktet forhold. Det viste seg at litt mer enn halvparten (56%) av de som befant seg på nivå 1.5 var i et forpliktet forhold. På nivå 2 var betraktelige flere av deltakere i et forpliktet forhold (71.4%), mens nesten alle respondentene på nivå 2.5 (91.3%) var i et forpliktet forhold. En kji-kvadrat test viste en klart statistisk signifikant sammenheng mellom de to variablene ($\chi^2=7.47$, $p < .03$).

Forholdet mellom omsorgsresonnering, tillit og kjønn

Kjønn viste seg å være signifikant positiv korrelert med ECI (se tabell 2). Kvinner skåret signifikant høyere enn menn på ECI (se tabell 6). Dette er i overensstemmelse med forventningene i hypotese tre. Kjønn var derimot ikke signifikant positivt korrelert med TIR. Det ble derfor ikke funnet noen støtte for hypotese fire.

Tabell 6

Sammenhengen mellom ECI, TIR og Kjønn (gjennomsnittlige skårer)

	Kjønn					
	Menn		Kvinner		Totalt	
	G	Sa	G	Sa	G	Sa
ECI	5.60	0.98	6.14	1.09	5.98	1.08
TIR	116.59	21.37	123.76	17.18	121.61	18.71
n	27		63		90	

ECI = Ethic of Care Interview

TIR = Trust in Close Relationships Questionnaire

Diskusjon

Denne studien ble utført med antagelser om at det ville være et positivt forhold mellom omsorgsbasert moralutvikling og tillit i nære relasjoner. Det var også antatt at disse ville være positivt relatert til det å være i et forpliktet forhold. Videre var det forventet at kvinner ville skåre signifikant høyere enn menn på henholdsvis omsorgsbasert moralutvikling og rapportert tillit. Resultatene var i overensstemmelse med forventningene i de tre første hypotesene. Hypotese fire ble derimot ikke støttet. Jeg vil videre diskutere resultatene nærmere hver for seg.

Omsorgsbasert moralutvikling, tillit og forpliktet forhold

Som forventet var omsorgsresonnering, tillit og det å være i et forpliktet forhold positivt relatert til hverandre. Dette kan tyde på at et individ som har en bedre forståelse av omsorg og ansvar i relasjoner, er mer tillitsfull, samt er oftere i et forpliktet forhold. Jeg skal i dette avsnittet drøfte mulige sammenhenger mellom omsorgsresonnering, tillit og det å være i et forpliktet forhold.

Høyere nivåer av omsorgsresonnering og tillit er relatert til tidligere relasjonserfaringer med foreldre som er preget av trygghet, varme og kjærlighet (Nosko et al., 2009; Keelan et al., 1994; Pratt et al., 2004). Dette viser at tidlige gode relasjoner med betydningsfulle andre kan ha positiv betydning for individets utvikling av både omsorgsresonnering og tillit. En slik relasjonserfaring kan være av betydning for opprettholdelse av forhold senere i livet.

Omsorgsresonneringen er en relativ stabil egenskap hos individet som utvikles fra tidlig barndom (Gilligan, 1982). Slik sett ser det ut til at omsorgsbasert moraltenkning utvikles uavhengig av et romantisk forhold. Et individ som har en bedre utviklet omsorgsresonnering har oftere en sterkere identitetsfølelse og et mer differensiert syn på seg selv og andre (f.eks., Skoe & Diessner, 1994; Skoe & von der Lippe, 2002). I følge Erikson (1963) er etablering av identitet en forutsetning for oppnåelse av intimitet. Videre hevdet han at intimitet innebærer en følelse av gjensidig omsorg mellom partnerne. Dette indikerer at evnen til å forstå og ivareta andres behov er en forutsetning for etablering og opprettholdelse av et forpliktet forhold. En slik forståelse av behov og ansvar er i overensstemmelse med tenkningen til individer som befinner seg på ECI nivå 2 eller høyere. Det å forstå partneren

forutsetter at individet har evne til empatisk perspektivtakning. Dette kan føre til at individet vil være i bedre stand til å ivareta sin partner og forholdet. Dette vil antageligvis være av betydning for utvikling av tillit. En person med en mer egosentrisk omsorgsresonnering ser ut til å ha liten evne til perspektivtakning og forståelse av andres behov; dette da personen er mer selvopptatt som går på bekostning av partnerens behov.

Samvariasjonen mellom tillit og forpliktet forhold kan skyldes at tillit utvikles med forholdet (Rempel et al., 1985). Dette innebærer at partneren er omsorgsfull (Rempel et al., 1985). Slik sett kan tillit betraktes som et relasjonsspesifikt fenomen, og kan variere fra forhold til forhold. Oppsummert, kan det tyde på at det er et utviklingsmønster mellom omsorgsresonnering, tillit og det å være i et forpliktet forhold. Dette indikerer at omsorgsresonnering er en forutsetning for at et forhold skal kunne etableres. Videre kan det se ut til at både god omsorgsresonnering og det å være i et forhold fremmer tillit. Dette kan bety at individets tillitsutvikling er avhengig at personen er i et forhold med en omsorgsfull partner. Ut fra et slikt resonnement kan det tyde på at det å være i et forhold kan forklare noe av samvariasjonen mellom omsorgsresonnering og tillit.

Kvaliteten på omsorgsresonnering er trolig av betydning for om individet er i et forhold eller ikke. Resultater i denne studien viste at litt over halvparten av deltakerne som befant seg på ECI nivå 1.5 var i et forhold. Av deltakerne som befant seg på ECI nivå 2 var majoriteten i et forhold. Blant de som fikk en skåre som tilsvarer ECI nivå 2.5, var nesten alle i et forpliktet forhold. Resultatene støtter således at det er en sammenheng mellom det å være i et forhold og individets relasjonelle kompetanse. Dette betyr en sammenheng mellom økende mellommenneskelig forståelse og det å være i et nært, forpliktet forhold. Et individ som er i bedre stand til å ivareta sin partner ser ut til oftere å være i et forpliktet forhold. Dette støtter Holmes og Rempels (1989) antagelse om at en partner som er villig til å ofre egne behov til fordel for den andres, blir ansett som en partner som har forpliktet seg til et forhold. Dette vil i følge de samme forfatterne fremme tillit hos den andre part. Omsorgsresonneringen til et individ som befinner seg på ECI nivå 2.5 kan sees i sammenheng med pro-relasjonelle handlinger. Dette da slik kognisjon og atferd representerer et ønske om å ivareta partneren og felles interesser.

Det er rimelig å anta at individer med mer utviklet omsorgsresonnering vil være i stand til å ta ansvar for et forhold, selv i vanskelige situasjoner. I et sunt forhold vil partnerne

med jevne mellomrom stå ovenfor konflikter og dilemmaer. Det er naturlig å tenke seg at omsorgsresonnering er av betydning for hvordan man løser disse. Konflikter og dilemmaer skyldes ofte at det er ubalanse mellom partnernes interesser og behov. En partner som befinner seg på ECI nivå 2 eller høyere, vil sannsynligvis ha gode forutsetninger for å løse konflikter og dilemmaer som ivaretar den andre. Dette kan igjen føre til at balansen i forholdet gjenopprettes, noe som har betydning for utvikling av tillit hos partneren (Holmes & Rempel, 1989). En person med en egosentrisk omsorgsresonnering vil muligens sjeldnere løse konflikter som resulterer i at partneren føler seg ivaretatt. Dette da en egosentrisk person primært er opptatt av å få dekket egne behov, som kan være ødeleggende for forholdet og hemme tillitsutvikling.

Med flere erfaringer som bekrefter at partnerne er omsorgsfulle ovenfor hverandre, er det rimelig å tenke seg at tilknytningen til hverandre vil styrkes. Forskning viser at ettersom parforholdet styrkes blir partnerne hverandres hovedtilknytningsperson (Hazan & Shaver, 1987). Dette sier noe om betydningen av å være i en forpliktende relasjon. Tilknytning mellom partnerne bidrar sannsynligvis til økt forpliktelse og ansvar overfor hverandre. Dette kan tyde på at partnere med en god omsorgsresonnering bidrar til å gjøre forholdet attraktivt og til en trygg base, som kan være positivt for utvikling av tillit. Optimale nære relasjoner hevdes å være karakterisert ved en balansegang mellom selv og andre (Seiffge-Krenke et al., 2001). Et forhold hvor begge parter føler seg ivaretatt, gjenspeiler sannsynligvis et stabilt forhold. Dette kan tyde på at omsorgsresonnering kan føre til stabilitet i forholdet. Stabilitet skaper forutsigbarhet i et forhold, som er av betydning for utvikling av tillit (Rempel et al., 1985).

Tidligere forskning og resultater i denne studien kan indikere at det er en årsakssammenheng eller et utviklingsmønster som kan forklare samvariasjonen mellom omsorgsresonnering, tillit og det å være i et forpliktet forhold. Dette da omsorgsresonnering ser ut til å være av betydning for at et forhold skal etableres og opprettholdes. Utvikling av tillit synes å være betinget av det å være i et forhold og partnerens omsorgsevne. Videre kan dette indikere at det å være i et forpliktet forhold vil være en bedre prediktor for tillit, enn omsorgsresonnering. Hvis det er slik, kan det tyde på at det å være i et forpliktet forhold er en mediator for den positive sammenhengen mellom omsorgsresonnering og tillit. Selv om det i problemstillingen ikke var tatt stilling til en eventuell årsakssammenheng mellom disse tre

komponentene, ble dette likevel undersøkt. For å undersøke en eventuell medierende effekt av forhold ble det foretatt en analyse basert på Baron og Kennys (1986) fire kriterier som følger:

- 1) den uavhengige variabelen (ECI) må påvirke den avhengige variabelen (TIR)
- 2) den uavhengige variabelen (ECI) må påvirke mediatoren (Forhold)
- 3) mediatoren (Forhold) må påvirke den avhengige variabelen (TIR) etter at man har kontrollert for den uavhengige variabelen
- 4) sammenhengen mellom den uavhengige variabelen (ECI) og den avhengige variabelen (TIR) må bli borte (komplett mediering) eller vesentlig redusert (delvis mediering) når man kontrollerer for mediator variabelen (Forhold).

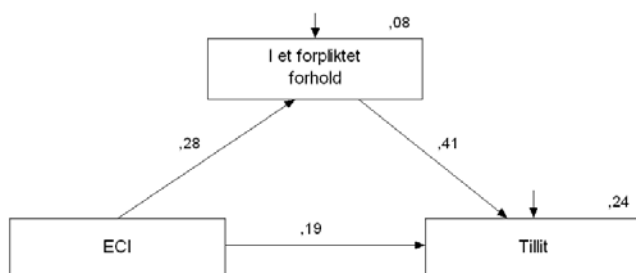
Dersom man velger å anvende standardiserte regresjonskoeffisienter som effektmål er analyser av de to første kriteriene identiske med de bivariate korrelasjonene presentert i tabell 2. En fullstendig analyse av alle kriteriene er imidlertid presentert i tabell 7.

Tabell 7

Analyse av Forhold som en mulig medierende variabel av relasjonen mellom ECI og TIR.

Uavhengig variabel	Avhengig variabel	Standardisert regresjonskoeffisient	P
Bivariate effekter			
ECI	TIR	0.30	< 0.01
ECI	Forhold	0.28	< 0.01
Forhold	TIR	0.46	< 0.01
Partielle effekter			
ECI	TIR	0.19	< 0.06
Forhold	TIR	0.41	< 0.01

Som det fremgår av tabell 7 ble sammenhengen mellom ECI og TIR vesentlig svakere når man kontrollerte for forhold (redusert fra .30 til .19), mens effekten av forhold var uforandret. Dette resultatet er i overensstemmelse med antagelsen om en delvis medieringseffekt av det å være i et forpliktet forhold. Den standardiserte indirekte effekten var .21 og en Sobel test (Baron & Kenny, 1986) viste en statistisk signifikant indirekte effekt (Sobel $Z = 2.28$, $p < .03$). Disse resultatene kan også fremstilles grafisk som i figur 1.

Figur 1. Sammenhengen mellom ECI, forpliktet forhold og TIR. Effekter estimert ved standardiserte regresjonskoeffisienter.

Disse resultatene er i overensstemmelse med antagelsene om at omsorgsresonnering predikerer det å være i et forpliktet forhold, som igjen kan predikere tillit. Resultatene ser også ut til å støtte antagelsen om at det å være i et forpliktet forhold er en bedre prediktor for tillit enn omsorgsresonnering. Dette betyr at omsorgsresonneringens positive påvirkning på tillit delvis forklares ut fra det å være i et forpliktet forhold. Selv om resultatene indikerer en slik årsakssammenheng mellom variablene, vil jeg ikke utelukke at det kan være andre årsaksforklaringer. Dataene i denne studien er kun samlet inn på et tidspunkt. Innsamling av data over tid, vil gi et bedre grunnlag for å undersøke et utviklingsmønster mellom komponentene. Longitudinelle studier er en bedre metode for å undersøke en slik årsakssammenheng. En annen metode for bedre å undersøke en slik årsakssammenheng kan være kohortstudier hvor man kan samle inn data fra deltakere som befinner seg på ulike utviklingsstadier av et forhold.

Forholdet mellom omsorgsresonnering og kjønn

At kvinner skåret høyere enn menn på ECI i denne studien støtter Gilligans (1982) teori om at omsorg og ansvar er av større betydning for kvinner enn for menn. Dette funnet er i overensstemmelse med resultater fra studier av eldre voksne (Skoe et al., 1996). Likevel kan funnet virke noe kontroversielt, sammenlignet med tidligere funn fra studier av unge voksne, der man ikke har funnet kjønnsforskjeller i omsorgsresonneringen (f.eks., Skoe & Diessner, 1994; Söchting et al., 1994). Det kan se ut som om det er noen vesensforskjeller mellom deltakerne i studier hvor man funnet kjønnsforskjeller versus hvor man ikke har funnet dette.

I denne studien og studien til Skoe og kolleger (1996) var flere av deltakerne i arbeid, i forhold og hadde barn. I studien til Söchting med kollegaer (1994) var derimot 86 % enslige og ingen hadde barn. Det er uvisst om deltakerne i de andre studiene hvor man ikke har funnet kjønnsforskjeller var i forhold eller har hatt barn, da det ikke er rapportert om dette. Det kan tenkes at disse statusforskjellene kan være med på å forklare hvorfor kvinner skåret høyere enn menn på ECI i denne studien, og ikke i studier med tilsvarende aldersgrupper.

I følge Gilligan (1982) verdsetter kvinner omsorgsetikken mer enn menn på grunn av biologiske og kulturelle normer. Det kan antas at personer som er ferdig utdannet og i stand til å forsørge seg selv økonomisk, har begynt å forberede seg mentalt, bevisst eller ubevisst til å etablere familie. Dette vil kanskje spesielt gjelde for kvinner på grunn av deres biologiske tidsbegrensning når det gjelder fruktbarhet, og det faktum at kvinner som oftest blir primæromsorgsgiver for barna, spesielt det første året. Hvis det er slik, kan dette ha ført til at kvinnene i denne studien har begynt å resonnere mer sofistikert i henhold til omsorg og ansvar i relasjoner. Dette da for eksempel omsorg i henhold til et spedbarn, kan være livsnødvendig for barnets overlevelse. Muligens kan en slik mental forberedelse på å stifte familie, forklare hvorfor kvinner skåret høyere enn menn på omsorgsresonnering i denne studien.

Det kan tenkes at det å være i et forhold kan være en forklaring på hvorfor man fant kjønnsforskjeller i denne og i studien av eldre voksne. Muligens kan det å være i et etablert forhold fremme et mer kjønnsstereotypt mønster, hvor for eksempel kvinner blir mer omsorgsfulle enn menn. Funnet i denne studien ser ikke til å støtte Skoes (1998) antagelse om at kjønnsforskjellene mellom unge og eldre voksne kan skyldes at eldre personer har hatt en mer tradisjonell oppdragelse, ved at kvinner har blitt oppdratt til være mer omsorgsfulle enn menn. Det er liten grunn til tro at deltakerne i denne studien har blitt hatt en mer konservativ tradisjonell barneoppdragelse, enn jevnaldrende grupper hvor man ikke har funnet kjønnsforskjeller. Selv om det er flere faktorer som kan forklare hvorfor man fant kjønnsforskjeller i denne studien, er det likevel uvisst hvorfor dette funnet skiller seg fra tidligere funn på jevnaldrende grupper. Likevel kan disse resultatene bidra til å nyansere bildet av omsorgsbasert moralutvikling og kjønn.

Forholdet mellom tillit og kjønn

Resultatene støttet ikke hypotesen om at kvinner ville rapportere om høyere grad av tillit enn menn. Disse resultatene er i overensstemmelse med funn fra Wieselquist med kolleger (1999). At man ikke fant kjønnsforskjeller i denne studien kan tyde på at forholdene til deltakerne i stor grad var preget av en sterk parallell syklisk vekst. Dette fører igjen til like nivåer av tillit hos partnerne (Wieselquist et al., 1999). Hvis det er slik, kan det være positivt at man ikke fant kjønnsforskjeller i denne studien. Dette kan indikere at kvaliteten på et forhold ikke er av betydning for kjønnsforskjeller i rapportert tillit. Andre studier av tillit har vist at kvinner rapporterer å ha mer tillit til sine partnere enn hva menn gjør (Couch & Jones, 1997). De ulike resultatene ser ikke ut til å skyldes alder eller lengde på forholdet, da disse variablene var relativt like for alle tre studiene. De forskjellige resultatene kan muligens være et resultat av ulike målemetoder i undersøkelsen av tillit. Couch og Jones, som fant at kvinner skåret høyere enn menn på tillit, anvendte kun tillitskomponenten tiltro i sin undersøkelse av tillit. Slik sett er det usikkert om deres funn kan generaliseres til tillit. Denne studien og studien til Wieselquist med kolleger inkluderte alle tre tillitskomponentene for å undersøke tillit. I følge resultatene fra disse tre studiene kan det se ut som at kvinner kanskje skårer høyere enn menn på tiltro, men ikke på tillit når man benytter seg av totalskåren for de tre tillitskomponentene.

Begrensinger og fremtidige studier

Jeg vil her kommentere begrensinger i studien, samt peke ut viktige temaer for fremtidig forskning. Funnene for tillit i denne studien baserer seg på selv-rapportering. En ulempe med dette kan være at deltakerne ikke nødvendigvis rapporterte om de faktiske forholdene. Det kan være mulig at man rapporterer hvordan man ønsker å oppleve sin partner, og ikke hvordan man faktisk opplever partneren. En annen ulempe med selv-rapportering er at deltakerne kan ha svart ut i fra hva de tror er forventet at de skal svare. Slike feilrapporteringer kan muligens kontrolleres bedre i studier av par hvor man kan samle inn parallelle opplysninger fra begge parter, og sammenligne disse. For eksempel kan man samle inn data hvor begge parter rapporterer om tillit til sin partner, samt hvor tillitsfull de selv oppfatter å være ovenfor sin partner. Da verken TIR eller ECI sier noe om atferd, kunne det vært interessant for fremtidige studier å bruke atferdsmålinger av tillit og

omsorgsresonnering. Dette, for å se om selv-rapportering og resonnering stemmer overens med faktisk atferd.

For å teste hypotesene i denne studien ble det anvendt korrelasjonsanalyser. En begrensning med korrelasjonsanalyser kan være at man ikke kan predikere årsakssammenhenger. Selv om resultatene med bruk av metoden til Baron og Kenny (1986) indikerte en årsakssammenheng mellom de tre komponentene, kan det likevel ikke trekkes noen endelige konklusjoner angående denne sammenhengen. For å få en bedre forståelse av utviklingsforløpet i nære romantiske forhold, kan det være nyttig å ta i bruk longitudinelle studier eller kohort design i fremtidige studier.

Siden det ser ut til å være få studier som har sett på kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering og tillit, ville det også vært spennende å undersøke disse forskjellene nærmere. Dette for å få en bedre forståelse av hvilke faktorer som er av betydning for eventuelle kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering og tillitt. Utvalget i denne studien besto av unge voksne fra Canada. Man bør være forsiktig med å generalisere funnene fra denne studien til andre grupper med en annen kulturell bakgrunn. Dette da for eksempel omsorgsresonnering ser ut til å være relatert til kultur (f.eks., Vikan et al., 2005).

Avsluttende oppsummering

I denne studien ble forholdet mellom omsorgsbasert moralutvikling og relasjonell tillit i nære romantiske forhold undersøkt. Det ble også undersøkt om det var kjønnsforskjeller i omsorgsresonnering og tillit. Resultatene viste at det er et positivt forhold mellom omsorgsresonnering og tillit, både for kvinner og menn. Det viste seg videre at både tillit og omsorgsresonnering var positivt relatert til det å være i et forpliktet forhold. Videre tydet resultatene på at det er et utviklingsforløp mellom omsorgsresonnering, tillit og det å være i et forpliktet forhold. Omsorgsresonnering ser ut til å være av betydning for etablering og opprettholde et forpliktet forhold. Et forpliktet forhold viste seg å predikere tillit bedre enn omsorgsresonnering. Dette indikerer at relasjonen mellom omsorgsresonnering og tillit er mediert av det å være i et forpliktet forhold. Resultatene tyder på at forståelsen av omsorg og ansvar, samt et differensiert syn på seg selv og andre er viktige egenskaper for ivaretagelse av for et forhold. En slik ivaretagelse ser ut til å fremme partnernes tillit. En kjønnsforskjell som viste seg i denne studien, var at kvinner hadde mer utviklet omsorgsresonnering enn menn.

Hva denne forskjellen skyldes er uviss. Kjønnforskjeller i deltakernes rapportering av tillit ble ikke påvist.

Funn som fremkom i denne studien kan være et bidrag til forståelse av hvilke egenskaper som kan være av betydning for utvikling og opprettholdelsen av nære romantiske relasjoner. Økt forståelse av sammenhengen mellom omsorgsbasert moraltekning, tillit og romantiske relasjoner forutsetter ytterligere undersøkelser av dette fagfeltet. Kunnskap om dette er kan også være av betydning i klinisk arbeid med par. For eksempel slik arbeid innebære et fokus på pars forståelse av sine egne og partners behov. Dette kan bidra til å styrke partnerens tilknytning til hverandre, som igjen kan sees i sammenheng med økende grad av tillit. Det kan være nyttig med fremtidige studier som undersøker hvilke betydning omsorgsresonnering og tillit kan ha for kvaliteten på et forhold.

Referanser

- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Colby, A., Kohlberg, L., Gibbs, J., & Lieberman, M. (1983). A longitudinal study of moral development. *Monographs of the society for research in child development*, 48.
- Couch, L. L., & Jones, W. H. (1997). Measuring levels of trust. *Journal of Research in Personality*, 31, 319-336.
- Dumas, T. M., Lawford, H., Tieu, T-T., & Pratt, M. W. (2009). Positive parenting in adolescence and its relation to low point narration and identity status in emerging adulthood: A longitudinal analysis. *Developmental Psychology*.
- Erikson, E. (1963). *Childhood and society*. (2nd ed.). New York: Norton.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Gilligan, C., & Wiggins, G. (1987). The origins of morality in early childhood relationships. In J. Kagan & S. Lamb (Eds.), *The emergence of morality in young children* (s. 277-306). Chicago: University of Chicago Press.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hendrick, C., & Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- Holmes, J. G. (1981). The exchange process in close relationships: Microbehavior and macromotives. I M. L. Lerner & S. Lerner (Eds.), *The justice motive in social behavior* (s. 261-284). New York: Plenum.
- Holmes, J. G. (1991). Trust and appraisal process in close relationships. I W. H. Jones & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships*. (s.57-106). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Holmes, J. G., & Rempel, J. K. (1989). Trust in close relationships. I C. Hendrick (Ed.), *Review of personality and social psychology*. (Vol. 10, s.187-220). Beverly Hills, CA: Sage.

- Jaffee, S., & Hyde, J. S. (2000) Gender differences in moral orientation: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 126, 703–726.
- Johnson-George, C., & Swamp, W. (1982). Measurement of specific interpersonal trust: Construction and validation of a scale to assess trust in a specific order. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 1306-1317.
- Juujärvi, S. (2006a). The ethic of care development: A longitudinal study of moral reasoning among practical-nursing, social-work and law-enforcement students. *Scandinavian Journal of Psychology*, 47, 193-202.
- Juujärvi, S. (2006b). Care reasoning in real-life moral conflicts. *Journal of Moral Education*, 35, 197–211.
- Keelan, J. P. R., Dion K. L., & Dion, K. K. (1994). Attachment style and heterosexual relationships among young adults: A short term panel study. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11, 201-214
- Larzelere, R. E., & Huston, T. L. (1980). The dyadic trust scale: Toward understanding interpersonal trust in close relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 42, 595-604.
- Nosko, A., Tieu, T. T., Lawford, H., & Pratt, M. W. (2009). How do I love thee? Let me count the ways: Attachment styles, interpersonal trust, early parenting, and romantic narratives in emerging adulthood. Manuscript submitted for publication.
- Pratt, M. W., Golding, G., Hunter, W., & Sampson, R. (1988). Sex differences in adult moral orientations. *Journal of Personality*, 56, 373-391.
- Pratt, M. W., Skoe, E. E., & Arnold, M. L. (2004). Care reasoning development and family socialisation patterns in later adolescence: A longitudinal analysis. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 139-147.
- Rempel, J., K. (2003). Trust. I. J. J. Ponzetti (Red.), *International encyclopedia of marriage and family*. (s.1664-1669). New York : Macmillan Reference USA.
- Rempel, J. K., Holmes, J. G., & Zanna, M. (1985). Trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 95-112.
- Rempel, J. K., Ross, M., Holmes, J. G. (2001). Trust and communicated attributions in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 57-64.

- Rotter, J. B. (1967). A new scale for the measurement of interpersonal trust. *Journal of Personality*, 35, 651-665.
- Seiffge-Krenke, I., Shulman, S., Klessinger, N. (2001). Adolescent precursors of romantic relationships in young adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18, 327-346.
- Skoe, E. E. (1993). *The ethic of care interview manual*. Unpublisert manuscript. Universitetet i Oslo, Oslo.
- Skoe, E. E. (1998). The ethic of care: issues in moral development. I A. L. von der Lippe & E. E. Skoe (Eds.), *Personality development in adolescence: a cross national and life span perspective*. (s.143–171). London: Routledge.
- Skoe, E. E. (2009). Self and other: The relations of perspective taking, sympathy and personal distress to care-based moral reasoning in young adulthood. Manuscript submitted for publication.
- Skoe, E. E., & Diessner, R. (1994). Ethic of care, justice, identity and gender. An extension and replication. *Merrill-PalmerQuarterly*, 40, 109-117.
- Skoe, E. E., & Gooden, A. (1993). Ethics of care and real-life moral dilemma content in male and female early adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 13, 154-167.
- Skoe, E. E., & von der Lippe, A. L., (2002). Ego development and the ethics of care and justice: the relations among them revisited, *Journal of personality*, 70, 485-508.
- Skoe, E. E., & Marcia, J. E. (1991). A measurement of care-based morality and its relation to ego identity. *Merrill-PalmerQuarterly*, 37, 289-304.
- Skoe, E. E. A., Hansen, K. L., Morch, W. T., Bakke, I., Hoffmann, T., Larsen, B., Aasheim, M. (1999). Care-based moral reasoning in Norwegian and Canadian early adolescents: A cross national comparison. *Journal of Early Adolescence*, 19, 280-291.
- Skoe, E. E., Pratt, M. W., Matthews, M. & Curror, S. (1996). The ethic of care: stability over time, gender differences and correlates in mid- to late adulthood. *Psychology and Aging*, 11, 280-292.
- Söchting, I., Skoe, E. E., & Marcia, J. E. (1994). Care-oriented moral reasoning and prosocial behavior. Question of gender or sex role orientation. *Sex Roles*, 31, 131-147.
- Steck, L., Levitan, D., McLane, D., & Kelley, H. H. (1982). Care, need, and conceptions of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 481-491.

- Vikan, A., Camino, C., & Biaggio, A. (2005). Note on a cross-cultural test of Gilligan's ethic of care. *Journal of Moral Education*, 34, 107-111.
- Walker, L. J. (1984). Sex differences in the development of moral reasoning: A critical review. *Child Development*, 55, 667-691.
- Walker, L. J. (1995). Sexism in Kohlberg's moral psychology? In W. M. Kurtines & J. L. Gewirtz (Eds.), *Moral development: An introduction* (s. 83-107). Boston: Allyn & Bacon.
- Wark, G. R., & Krebs, D. L. (1996). Gender and dilemma differences in real-life moral judgment. *Development Psychology*, 32, 220-230.
- Wieselquist, J., Rusbult, C. E., Foster, C. A., & Agnew, C. R. (1999). Commitment, pro-relationship behavior, and trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 942-966.
- Zak, A. M., Gold, J. A., Ryckman, R. M., & Lenney, E. (1998). Assessment of trust in intimate relationships and the self-perception process. *The Journal of Social Psychology*, 138, 217-228.

Appendiks A

The Ethic of Care Interview

Real-Life Dilemma. Have you ever been in a situation where you weren't sure what was the right thing to do? Have you ever had a moral conflict? Could you describe a moral conflict? Could you describe the situation? What were the conflicts for you in that situation? What did you do? Did you think it was the right thing to do? How did you know it was the right thing to do?

The Lisa Dilemma. Lisa is a successful teacher in her late twenties who has always supported herself. Her life has been centered on her work and she has been offered a tenured position for next year. Recently she has been involved in an intense love affair with a married man and now finds that she is pregnant. What do you think Lisa should do? Why?

The Kristine Dilemma. Kristine, a 26 year old woman, had decided to live on her own after having shared an apartment with a girlfriend for the last three years. She finds that she is much happier living alone as she now has more privacy and independence and gets more work and studying done. One day her mother, whom she has not seen for a long while as they do not get along too well, arrives at the doorstep with two large suitcases, saying that she is lonely and wants to live with Kristine. What do you think Kristine should do? Why?

Versjonen for menn av de standardiserte dilemmaene er følgende:

The Derek Dilemma. Derek is a married, successful teacher in his late twenties. His life has been centered on his work and he has been offered a tenured position for next year. Recently he has been involved in an intense love affair with a single woman who has just told him that she is pregnant and that it is his child. What do you think Derek should do? Why?

The Chris Dilemma. Chris, a 26 year old man, has decided to live on his own after having shared an apartment with a friend for the last 3 years. He finds that he is much happier living alone as he now has more privacy and independence and gets more work and studying done. One day his father, whom he has not seen for a long while as they do not get along too well, arrives at the doorstep with two large suitcases, saying that he is lonely and wants to live with Chris. What do you think that Chris should do? Why?

Appendiks B

Trust in Close Relationships Questionnaire

Item	Designed category*
1. When we encounter difficult and unfamiliar new circumstances I would not feel worried or threatened by letting my partner do what he/she wanted.	F
2. I can count on my partner to be concerned about my welfare.	D
3. In general, my partner does things in a variety of different ways. He/she almost never sticks to one way of doing things.	P
4. My partner has proven to be trustworthy and I am willing to let him/her engage in activities which other partners find too threatening.	D
5. I am familiar with the patterns of behavior my partner has established and I can rely on him/her to behave in certain ways.	P
6. Even when I don't know how my partner will react, I feel comfortable telling him/her anything about myself; even those things of which I am ashamed.	F
7. Though times may change and the future is uncertain; I know my partner will always be ready and willing to offer me strength and support.	F
8. I am never certain that my partner won't do something that I dislike or will embarrass me.	P
9. My partner is very unpredictable. I never know how he/she is going to act from one day to the next.	P
10. I feel very uncomfortable when my partner has to make decisions which will affect me personally.	D
11. I have found that my partner is unusually dependable, especially when it comes to things which are important to me.	D
12. My partner behaves in a very consistent manner.	P
13. In my relationship with my partner, the future is an unknown which I worry about.	F
14. Whenever we have to make an important decision in a situation we have never encountered before, I know my partner will be concerned about my welfare.	F
15. Even if I have no reason to expect my partner to share things with me, I still feel certain that he/she will.	F

16. I can rely on my partner to react in a positive way when I expose my weaknesses to him/her.	F
17. I usually know how my partner is going to act. He/she can be counted on.	P
18. When I share my problems with my partner, I know he/she will respond in a loving way even before I say anything.	F
19. In our relationship I have to keep alert or my partner might take advantage of me.	D
20. I am certain that my partner would not cheat on me, even if the opportunity arose and there was no chance that he/she would get caught.	D
21. I sometimes avoid my partner because he/she is unpredictable and I fear saying or doing something which might create conflict.	P
22. I can rely on my partner to keep the promises he/she makes to me.	D
23. I would never guarantee that my partner and I will still be together and not have decided to end our relationship 10 years from now.	F
24. When I am with my partner I feel secure in facing unknown new situations.	F
25. Even when my partner makes excuses which sound rather unlikely, I am confident that he/she is telling the truth.	D
26. I am willing to let my partner make decisions for me.	D

* F = faith; D = dependability; P = predictability.